

БАЦЬКАЎШЧЫНА

Whiteruthenian Newspaper „The Fatherland“

Цана 1 н. м.

27 лістапада 1947г.

ГОД ВЫДАННЯ 1-й

№ 3

МІНІСТРЫ СПАТЫКАЮЦА

МОЛАТАЎ НА ЎСЕ СПАДЗЯЕЦЦА

Лёндан (Дэна). — Савецкі міністар замежных межных справаў Молатаў, спаніўшыся тут па дарозе ў Лёндан на нараду чатырох міністраў, як паведамляюць із колаў, блізкіх да савецкіх уладаў, прыбыў шмат гадзінаў у галоўнай гаспадзе савецкае акупацыінае арміі ѹ канфэрэраваў там пра праўдападобныя вынікімагчымага адмоўнага рэзультату Лёнданскага спатканья. Пры гэтым разважалася пры бліжэй ніявіясеных абставінахмагчымасць выходу савецкага прадстаўніка з Хаўруснае Кантрольнае Рады. Аднак, перад сваім ад'ездам із Берліну Молатаў зазначыў, што ён усё-ж спадзяеца на ўхіленыне разыходжанняў у паглядах на будучыню Нямеччыны й Аўстрыі шляхом пэўнага кампраміснага развязаньня.

А НААГУЛ — МАЛА НАДЗЕІ

Лёндан (дэна). — Савецкі міністар замежных справаў Молатаў прыбыў у брытанскую сталіцу ў нядзелью пападні. Амерыканскі міністар Маршал прыбыўшы ўжо ў пятніцу, а французскі Бідо — яшчэ ў панядзелак. Амерыканскі вайско-

вы губэрнатар Нямеччыны, генэрал Л. Д. Клей, таксама прыбыў у Лёндан у нядзелью.

Лёнданскія газэты выказваюць мала надзеі, што на канфэрэнцыі міністраў дойдзе да ўмовы чатырох гаспадарстваў. «Обсервэр» кажа, што ўжо цяпер менш абмяркоўваюццамагчымасці ўдачы, чымся вынікі няўдачы. Аднак, канцыяна вынікі могуць быць менш сэнсацыйнымі, чым спадзяюцца. Палітычная бітва між Усходам і Захадам у поўным ходзе й пераносіцца з дыпломатычнае на іншыя арэны. Лёнданскія дыпломатычныя колы лічацца з тым, што Савецкі Саюз запрапануе на канфэрэнцыі народнае галасаванье ў Нямеччыне пра будучую палітычную структуру краю. Інфармацыі падаюць, што саветы паставяць яшчэ наступныя пропановы: безадкладнае стварэнне цэнтральных кіраўніцтваў, устанаўленне цэнтральнага ўраду ў зыніцыце межаў між зонамі, скасаванье ўсіх брытанска-амерыканскіх двузонных умоваў, замельная рэформа ўсіх зонах, выдача ўсіх ваеных злачынцаў, нацыяналізацыя ўсіх ваеных банкаў і перадача кантролю над трэстамі прафесійным саюзам.

УРАДАВЫ КРЫЗІС У ФРАНЦЫІ

Парыж (Дэна-Рэйтар). — Прэм'ер-міністар Поль Рамад'е і ўсе сябры ягонага габінetu падлеі ў вадставу. Бюро Прэзыдэнта апублікаўвало камунікат, што Рамад'е адыйшоў, каб маглі быць ужытыя мерапрыёмствы, у працэсе якіх цэлая Рэспубліка і ўсе партыі могуць увайсьці ў сваю адказнасць.

Да ўтварэння францускага ўраду Прэзыдэнт быў упаўнаважыўшы правадыра францускіх сацыялістых і ранейшага прэм'ер-міністра Лівона Блюма. Аднак, Блюм пры галасаваньні пытаньня даверу ягонаму ўраду ў Нацыянальным Сходзе, не атрымаў патрэбнае для стварэння ўраду балашыні галасоў (ня стала ўсяго 7 галасоў).

Упаўнаважаны пасъля гэтага да стварэння ўраду Робэр Шуман, былы міністар фінансаў у габінэце Рамад'е, сябра каталіцкай рэспубліканскай партыі, падаў свою праграму ўрадаваньня Нацыянальнаму Сходу ў кароткай дэкларацыі, што трывала ўсяго 10 часінаў. Ен заявіў: «Трэба ратаваць Рэспубліку, трэба скончыць із гым, каб людзкай бядой злóжывалі дзеля палітычных мэтаў». Шуман мае весьці далей палітыку свайго папярэдніка Рамад'е, як унутры, так і наessonі, асабліва ў замежных спраўах. За важнейшыя пункты ён уважае: ажыўленыне прыватнае прадпрыёмскасці, змаганыне зь інфляцыяй, захаваныне парадку й павагі да права, нарэшце ўздым маральных і матар'яльных спадзяваньняў краю.

Камуністы Жак Дуклё, выступаючы пасъля Шумана, назваў яго «дробнай манэтай» і «лё-кіем Амерыканцаў».

У габінэт Шумана ўвайшлі 9 сяброў ягонае партыі, у тым ліку і дасюлешні, ад 1944 г. бязъзменны міністар замежных справаў Бідо, 6 сацыялістых, 4 радыкал-сацыялістыя й 1 незалежны кансэрватар.

Французскі ўрад загадаў безадкладную часткавую мабілізацыю першага палавіны пакліканых у 1947 г. здольных да ваеннае службы, якія цяпер знаходзяцца на адпачынку пасъля 6-цёхмесячнага вышканьня. Пра значаньне гэтага заходу з боку ўраду ніякіх выясняньняў.

Прыхільнікі Блюма бачаць у ягоным адхіленыне Нацыянальным Сходам канец Рэспублікі й мяркуюць, што набліжаецца дыктатура генэрала Дэ-Голя разам із паважнай небясьпекай грамадзянскай вайны.

ЗАВАЙСТРЭНЬНЕ ў ІТАЛІІ

Рым (АП). — Непакоі ў Італіі трываюць. Прэм'ер-міністар Дэ-Гаспары прыняў генэрала — камандзера карабінэру із справа здачай аб палажэнні. Паводле пазнаній паведамленняў міністэрства нутраных справаў, паліцыя пануе над палажэннем.

У правінцыю Апулію спатрэбілася паслаць паліцыянальную падмащаваньні. У некаторых гарадох былі разьбітыя розныя ўстановы хрысціянска-дэмакратычнае партыі. На падні краю пашыраюцца забастоўкі. Пры сутычках між сельскагаспадарскімі работнікамі й карабінэрамі было шмат забітых і параненых. У партовым горадзе Бары выбухнула ўсеагульная забастоўка. У Міляне дэмманстрацыі ўзрасці: камуністы робяць вулічныя барыкады.

Канстытуцыі Сход адкінуў патрабаваньне лезых ужыць адмысловыя праўныя заходы спраць нэафашистычных і манархістых. Хрысціянскія дэмакраты спрабавалі запрапанаваць пашырыць гэтыя мерапрыёмствы на ўсе рухі, якія робяць спробы правесці зъмены ўраду сілаю. Гэтую пропанову левыя станоўка адкінулі.

АПОШНІМ ЧАСАМ

• Канфэрэнцыя чатырох міністраў у Лёндане пачалася. Неспадзявана ўсе згадзіліся ў пытаньні аб парадку дня на аснове амерыканскіх пропановы.

У Францыі пачынаецца генэральная забастоўка.

★ Вельмі аўтарытэтныя колы францускай сталіцы падаюць, што французскі генэральны штаб праводзіць першую фазу пляну дзеля ўхілення заходу ўлады камуністымі ў Францыі.

★ Прэзыдэнт Труман прызначыў дасюлешнія правадыра арганізацыі ваеных вэтэранаў тэнэrala Бэрдлі на начальніка генэральнага штабу амерыканскай арміі. Ен абыйме гэтую пасаду тады, калі адыйдзе цяперашні начальнік генэральнага штабу ген. Эйзэнгаўэр.

★ Вышынскі заяўлюе на агульным зыездзе Задзіночаных Нацыяў: «Мы будзем безаглядна бараніць права вета. Савецкі Саюз падпісаў Хартыю ЗН не дзеля таго, каб здаць змаганьне за свае палітычныя прынцыпы. Мы падпісалі Хартыю, каб весьці далей гэтае змаганьне».

★ Апошнім часам кардон амерыканскіх зон Нямеччыны перайшло каля 100 паўстанцаў УПА.

КАБ ЖЫЛА БАЦЬКАЎШЧЫНА

На што-што, а ўжо на паўстаньні — дык як на бедная гісторыя нашага народу. Собіла-ж бо яму асесыці якраз на растанёх вялікіх гасцінцаў з Заходу на Усход ды з Поўначы на Паўдні, каб так абряняся і ацерабляцца ад навалачы адных ці другіх прыблудаў, ад навалаша тае ці іншае цяжкое рукі то адсоль, то адтуль, то адгэнуль... І давялося гэтак бунтавацца-паўстанцаў ужо на заранні гісторыі то нашым Дзераўлянам, то Радзімічам, Вяцічам, то нарэшце Палачанам — усё супраць тых-ж гвалтаў, накіданых вараскай рукою зь Кіева. А тады, па слаўнай і магутнай, ды на ўвекатрываенай залатай пары красаваньня, мусіў уздымаць матілеўцаў клічам вычарпанае цярпілівасці «Пара»-Левановіч, а далей «глушу» паноў Крычайскі Вашчыла», ды паўсталы народ зноў вёў векапомны правадыр Кастусь Каліноўскі — на іншых ужо гвалтаўнікоў зь яшчэ жарстчайшай даланей і цяжкім кулаком.

Дык і Слуцкае Паўстаньне, што 27-ая ўгодкі яго адзначаем гэттака — не пяршыня ў тым гісторычным съязгу народных узрухаў і выбуху. Але ўсё-ж яно з усіх іх — першое перад намі сяньня, першое й найбліжэйшае, найважнейшае ды найдаражэйшае. Найбліжэйшае, пэўна, не на таўшчы сваёй мінуласці, а для щмат каго й сучаснасці, найважнейшае на сяньняшніх сваёй юбілейнасці, найдаражэйшае не цаною беспасярэдня здабытых дасягаў. Не, Слуцкае Паўстаньне 1920 г. на ваччу ў нас усіх сяньня, як запраўды першы ў нацыянальнай гісторыі ўжо на сълепа-стыхійны, а съведама мэтаймклівы, хоць можа й адчайнны, у кожным разе — да скраю самаахвярны акт збройнае абароны Бацькаўшчыны. І якраз гэтая беззапаветная нацыянальная самаахвярнасць гэраічных случчакоў — і ёсьць тое найдаражэйшае, што маем мы цаціць у тым гісторычным акце.

«Тым, што першыя паўсталі й пайшлі паміраць, каб жыла Бацькаўшчына» — гэтыя слоўы, як ведама, вышылі сваймі рукамі слуцкія жанчыны на баёвым съязгу паўстанцаў. Вышылі, як запавет сваім мужам і сынам, бацьком і братом, як запавет тае нацыянальнае ахвярнасці, для якое запраўды ніколі нямаў і на можа быць ніякіх межаў. І гэтаму запавету шчыра й сумленна аддаліся паўстанцы, рынуўшы ў бой на ўдзесяцёра ці больш дужэйшага ворага так, што пад сілаю найбольш мо волевых, чымся збройных іхных удараў здрягнуўся і там і тут вораг той, кінуўся на та вадступанье, пачаўшы аддаваць зарабаванае, запанікаў і ледзь астаяўся адно пад посьвістамі і подсыцебамі сваіх валадароў-паганятаў. Дык гэтых-ж запавет — «паміраць, каб жыла Бацькаўшчына» — перададзены нацыянальнай паўстанскай Случчынай, яснай зоркай пuczводнай съвеціць із Слуцкага Чыну ў будзе съвяціць заўсёды і нам і наступным пакаленінем.

Акт Слуцкага Паўстаньня яшчэ асабліва важны для нас тым, што ён упяршыню паставіў нас упоравень із тымі падняволенымі народамі, якія падобнымі, часам адчайнімі выbuchамі змаганьня за вызваленіе задэмантравалі перад съветамі сваю налагу да адваяваньня страчанага найдаражэйшага за ўсякую цану, выклікалі ў гэтага съвету ўвагу да сябе, а часам навет прызнанне й аж захапленыне. Но ў нашай нацыянальнай гісторыі Слуцкае Паўстаньне і для нас і для іншых займае, бяспрэчна, такое самае месца, як у ўкраінцаў, прыкладам, ведамыя Круты і Базар, ці навет — як у палікоў усё славутыя іхныя паўстанцы, канчаючы на іх так даўным Варшаўскім. Адно, што наспрыяльныя гісторычныя абставіны, а найбольш спрычыненая імі на-

шая агульная малазнанастьць у съвеце, як сваім часам, так і дасюль не дала гэтай падзеі здабыць шырэйцы розгалас сярод іншых народу. Дык хоць сяньня тэр было-б падумаць нам, між іншага, і над тым, як-бы адрабіць гэта хоць часткава, хоць крыху пазнаёміўшы съвет і з нашымі імкненнямі і з нашым за іх самаахвярным змаганьнем.

Сёлета ў гэтта, сярод наших выгнанцаў у амэрыканскай зоне Нямеччыны, дзень угодкаў Слуцкага Паўстаньня супадае з пачаткам заінцыянаванага тыдня малітвы за Бацькаўшчыну. И трэба прызнанца за асабліва шчасльівае гэтае супаданье. И ня толькі таму, што сяньня ўсе туэйшыя нашыя суродзічы добрае волі ў веры, ўздымаючы да Усемагутнага голас шчырай малітвы якраз за тое, «каб жыла Бацькаўшчына», маюць лішнюю нагоду ўспамянуць пры гэтым і ўсіх палеглых за Яе, а пэўна-ж, аднымі з першых між іх — векапомных Слуцкіх Герояў. И навет не таму, што гэтая нагода навядзець нас і на малітўную думку аб тых, што ў сяньня дзесяць у нашых далёкіх лясох і пушчах ахвяруюць сябе таксама да канца, як і гэныя блізкія гістарычныя папярэднікі іхныя. А найболыш таму, што кожны з нас, молячыся за Родны Край, мусіць на спушчаша із вока даўно ў агульна ведамага: адна малітва, бязь дзейнай ахвярнасці — нічога, зусім нічога. Даць кожнаму з нас сілы «пайсьці паміраць, каб жыла Бацькаўшчына» — так як ішлі ў паміралі Случчакі, як ідуць і паміраюць недзе ў сяньня, «ахвяруючы сабою кожны дзень, кожны час» — аб гэтым хай памоліца кожны сяньня, і ня толькі сяньня, а ў штодня, штодня-ж будучы гатовым і прыняць пасъявчэнне ахвяры зузывы, калі яно пашлецца адтуль на голас малітваў шчырых съноў народу.

ПАРТЫЗАНКА ў ЛІЦЬВЕ І БЕЛАРУСІ

Як паведамляе газета «Контынэнталь Ньюс Сэрвіс» ад 24.10., партызанская аддзелы на Ліцьве ў Беларусі налічваюць каля 300 тыс. чал. У баёх з партызанамі, побач із савецкімі войскамі бяруць удзел таксама ў нямецкія аддзелы.

КАРОТКІЯ ВЕСТКІ

Польшча ўсё больш і больш робіцца палітычным гаспадарствам, — заяўлі ў Лёндане ўцёклы з Польшчы ведамы палітычны дзеяч Мікалайчык.

Між 21-23 лістапада адбыліся першыя ў гісторыі Кітаю выбары ў парламент.

М. Карэнь.

ПОМНІК

(Памяці Слуцкіх паўстанцаў)*

Якія вятыры цяпер ахвяруюць, якія краскі цяпер у прыгажаюць магілу гэтага беларускага юнака на берагах Паўночнага мора?

Хто ён гэткі? — Ніхто, зусім ніхто...

Але можна адказаць таксама інакш, і гэты другі адказ будзе гэткім-жа праўдзівым, як і першы: ягонае імя — Алець, ён быў лятуценікам, чулым і запальным, і вечна верным найлепшаму сэнсу двух словаў. Гэтыя словаў: Воля Беларусі.

Дзеля мяне ён стаўся векапомным ужо з колькіх боек і пазнейшых здарэнняў, а найболыш — із 5 красавіка 1945 г., калі мы, гуртком беларусаў у сотнях чужынцаў, галодныя ў абдэртыя, праходзілі праз Каленгаген. Тут я першы раз пабачыў, як дужа кахаў Алець съветлае, чыстае жыцьцё, якое ад нас ужо даўно было адабранае ў згублене на няведамы час. Мы праходзілі праз гэты горад як у сънё, нашыя брудныя боты быццам зьнікалі з вымытага веснавым дажджком тратуару. Навакол усё распушчалася, усё здавалася гэткім пяшчотным, прыгожым, нябачаным. Мы ня ўмелі ўсяго гэтага ні агледзець, ні адчуць, мы проста мелі неспадзеўку і ўспаміны, бо гэткім мы жадалі бачыць нашую Вільню, Менск. У нашых вачох мусіць было нешта непрыемнае, бо ніхто із спастыканых нам ня ўсыміхаўся...

... Нашия далейшыя дні ня прынослі нам нічога новага. Мы зьнікалі ў балоце ўсё больш. Увесені мы былі ўжо за калючым дротам, дзе пайвішэйшымі будынкамі былі вежы вартай-нікоў і гадзіннік над баракам-кухні, стрэлкі

* З рукапіснага часапісу «Мета» (№ 5-6, 1946 г. Глядзі, між іншага, папярэдні нумар нашае газеты, артыкул «На чыстым аркушы») — Рэд.

ХРОНІКА АСНОЎНЫХ ПАДЗЕЯЎ СЛУЦКАГА ПАЎСТАНЬНЯ

1918 — Арганізацыя ў Слуцку, у працэсе ўсебеларускага нацыянальнага демакратычнага незалежніцкага руху, Беларускага Нацыянальнага Камітэту на чале з Паўлам Жаўрыдам. Лік відаць Камітэту ў арышт П. Жаўрыда бальшавікамі (сънежань 1918).

1920 — Переход Случчыны разам з іншымі часткамі Беларусі з бальшавіцкае пад польскую ўладу. Уцёкі з бальшавіцкае наяволі П. Жаўрыда ў аднаўленыне ім «Беларускага Нацыянальнага Камітэту» ў Слуцку. Арганізацыя народнае міліцыі дзеля самаабароны (500 чал.).

Крытычныя мамэнты ў польска-бальшавіцкай вайне (бальшавіцкі наступ на Варшаву ў вялікае адступленне адтоль, імкненне бальшавікоў і палякоў дагаварыцца міжсобку коштам падзелу Беларусі). Скліканье слуцкім Бел. Нац. Камітэтам беларускага з'езду Случчыны на 14 лістапада.

14-га лістапада. Першы Беларускі Зыезд Случчыны — 107 прадстаўнікоў з г. Слуцку і 15 воласцяў Слуцкага павету, прадстаўнікі ад беларускіх аддзелаў генэрала Булак-Балаховіча, П. Жаўрыд, як камісар ураду Беларускага Народнае Рэспублікі на Слуцкі павет. Старшыня Зыезду — Русак, заступнік старшыні — Пракуловіч. Абраўшы Рады Случчыны на чале з У. Пракуловічам.

Рэзалюцыя Зыезду: «Першы Зыезд Случчыны, скліканы ў ліку 107 асобаў, вітае Найвышэйшую Раду Беларускага Народнае Рэспублікі ў заявіле, што усе свае сілы аддасць на адбудову Бацькаўшчыны, катэгарычна пратэстуе супраць заняцця нашае Бацькаўшчыны чужацкім і самазванымі савецкімі ўладамі. Хай жыве вольная, незалежная Народная Беларуская Рэспубліка ў яе этнографічных межах.»

21-га лістапада. Дэкларацыя Рады Случчыны: «У мамэнт самавызначэння ўсіх народаў і змаганьня іх за сваю самостойнасць і свабоду Беларуская Рада выконвае волю сялянства, паслаўшага ў ўзвесці ўсюму съвету аб дамаганьнях, намерах беларускага сялянства, аб тым, што Беларусь павінна быць

вольной незалежнай Рэспублікай у яе этнографічных межах. Абвяшчаючы аб гэтым і зьяўляючыся выразіцелькай волі народу, Слуцкая Рада даклірае цвёрда стаяць за незалежнасць роднае Беларусі ў бараніць інтарэсы сялянства ад гвалту з боку чужаземных захопнікаў і ў выпадку патрэбы навет сілаю аружжа, ня глядзячы на лічбовую перавагу ворага, думаючы, што наша справа — справа праўдзівая, а праўда за ўсёды закрасуе.»

Загад Вайсковага Камандваньня Рады Случчыны вайсковым аддзелам і народнай міліцыі гуртавацца ў с. Семежаве. Згуртаваныне ў Семежаве 10.000 паўстанцаў. Утварэнне з іх Першага Беларускага Слуцкага Палка, пад камандай палкоўніка Гаўрыловіча. Утварэнне Другога Беларускага Грозаўскага Палка пад камандай капітана Сяменіка. Задзіночаныне Слуцкага і Грозаўскага Палкоў у Першую Слуцкую Дывізію пад камандай капітана Анціповіча, пасля — капітана Сокал-Кутылоўскага.

27-га лістапада. Наступальная баёвая дзеянасць Першага Слуцкага Дывізіі супраць бальшавікоў каля сёлаў Быстрыцы, Верабейчыцаў, Васільчыцаў, Чарнагубава, Васілішак, Дашина, Лютавічаў, Мацкевічаў і мястэчак Капыля, Цімкавічаў, Вызны ды інш. Адабраныне ад бальшавікоў мястэчка Цімкавічаў і іншых пунктаў.

Адступленне паўстанцаў да ракі Лань, удалыя контратакі супраць бальшавікоў. Переходы чырвонаармейцаў на бок паўстанцаў. Кіданыне бальшавікамі супраць паўстанцаў вялікіх вайсковых масаў з камуністычных і азітаў.

28-га сънежня. Змушаны бальшавіцкай перавагай пераход Слуцкай Дывізіі польская мяжы, разброенне і інтэрнаваныне яе палікамі каля Сіняўкі, з пазнейшым перанясеннем у Беласток.

1924. Адраджэнне нелегальнага беларускага нацыянальнага супрацьбальшавіцкага паўстанскага руху на Случчыне пад кіраўніцтвам былога слуцкага паўстанца Юр'я Лістапада.

1926. Разгром «лістападаўцаў» бальшавікамі і судовы працэс над імі ў Менску.

якога што чверць гадзіны даўгой жэрдкай пашпхалі наперад прызначаныя на гэта людзі. Шэрыя, сумныя тысячы, што змораныя назіралі гэты рух гадзінніка, заўсёды лягчай уздыхалі — вось ізноў чверць гадзіны мінула ў вечнасць. Так, вышэй там нічога ня было за вартавыя вежы і гадзінніка, навет прыемнага неба ў зору там ня было, толькі вечар, імгла і нізкія, вечна ліочыся, хмары.

Алець быў адасоблены ад мяне, бо знаходзіўся ў бараку інвалідаў, а я сярод здаровых. Толькі вечарамі ён прыходзіў да мяне, калі адчуваўся змарыўшыся і зъмёрзшы. Зразумела, мог і я хадзіць да яго, але гэта было бескарысна нам абодвум. У нашым бараку я быў за качага, таму лепшым сябром мог даць маленькую шылінку ля гарачага полымя вугальля, і гэта заўсёды забесьпячыў Алецию. Шмат на гэта бурчэлі — хай кожны грецца ў сваім бараку, але я неяк усё залагаджаў. А гэта было шмат, вельмі шмат. У сваім бараку Алець не трапляў да агню, першае, дзеля свае чульлівасці, а другое таму, што іншыя былі съмлелішымі і нахабнейшымі за яго. Калі-ж ты, чалавечка, ня мог прыцісніцца праста да печкі ці сесыі перед польлем, дык печка ня мела ніякага значання: зімное і змрочнае памешканье бараку заставалася падобным да лядоўні з вогкім дахам.

Алець балюча адчуваў варожасць людзей бараку да яго і таму найлепш прыходзіў да мяне вечарамі па дзясяттай гадзіні, калі гукамі трубы абвяшчалі аб цемры ў съне. Здаралася, што ля печкі мы заставаліся толькі ўдвох, а гэта ўсё найпрыгажэйшыя часіні таго жыцьця. Мы моўчкі гатавалі ў пушках ад кансерваў гарбату ў пілі ўсю памаленку, бо, седзячы ля вагню, нашыя съпіны неміласэрна мерзлі. Глыток гарачае гарбаты быў добрым лекам...

... Аднойчы ўвечары, калі людзі нашага бараку яшчэ ня спалі, Алець прыйшоў куды раней за звычайны час. Ён быў дзіўна, але прыемна ўсхваляваны, і толькі з напружаньнем мог выслушаць прамову філёзафа нашага бараку, які, паказваючы на паперы містычныя ко-

лы, тлумачыў крытыку чыстага розуму Канта. А філёзаф быў згодзен паўтараць бясконца, каб толькі нехта пакінуў «дым».

Калі ўрэшце мы з Алесем засталіся ўдвох, ён ужо ня вытрываў ні часінкі ў выцягнуў з кішані кніжачку зацемак.

— Што ты на гэта скажаш? — запытаўся ён без тлумачнення, з запалам.

Я адказаў яму напэцканым сажай пытальнікам.

— Ага, — хапіў ён шпарка, — ты-ж яшчэ нічога не разумееш. Я ня спаў усю ноч, і сяньня таксама не адпачыў ні часінкі. Ці ты разумееш: я буду будаваць помнік!

— Помнік сабе?

— Я-ж табе ўжо казаў, што ты дурань. Усё табе лыжкай у рот улі. Я буду будаваць помнік Беларусі!

Тады Алець адчыніў сыштак і пачаў гартаць балонкі, усё падрабязна й доўга тлумачачы. З апавяданьня я зразумеў, што ён усё падрабязна аблічыў і абдумаў. Побач із малюнкам помніка на балонах ягонага сыштка быў накіды розных дэталяў і аблічэнняў. Зь ягоных тлумачнін ўылучаліся заўсятасць, дух і вера, я не сумляваўся, што ён свой намер можа зреалізаваць, калі будзе ў іншых абставінах. Вышыня по мніка была аблічаная на 2 м., апрача таго, для яго падбачыўся пляц з выкладзенай на ім каменчыкамі гісторыяй Беларусі. Тады якраз быў дадзены нам загад прыбраць ваколіцу баракаў, і калі некаторых ужо зъявілася мазаіка з выпаленіні ў вугальля, кавалкаў цэглы і шкла. Але-ж помнік? Каб раптам паміж двох баракаў уздымаліся белы і горды помнік Беларусі? Не, гэта запраўды было немагчыма.

— Цудоўна, Алецию, дзіўна, але дзе-ж ты воімеш матар'ял на гэта? Ідэя магутная, але нас мала сярод чужакоў, і я сумляюся...

— А я не сумляюся. Мне ўсё ведама, усё аблічана. Зразумела, трэба будзе вельмі падцягнуцца, шмат ахвяраваць і страціць, але-ж гэта варта таг

У СКЛІЧУЩАУ

2-я ўгодкі скайтынгу у амэрыканскай зоне

16 лістапада ў лягеры Міхэльсдорф адбылося сівяткаваньне 2-іх ўгодкаў заснаваньня нашага скайтынгу ў амэрыканскай зоне Нямеччыны. Два гады таму, 15 лістапада 1945 г. зарганізаваўся першы съцяг беларускіх скайтаў у Рэгенсбургу.

Сівяткаваньне ўгодкаў пачалося раніцой, калі ў лягернай царкве адбылося адпаведнае набажэнства. А 5 гадз. ўвечары ў лягерным клюбе пачалася ўрачыстая частка сівяткаваньня. Перад вялікай грамадою скайтаў і жыхароў лягеру ды гасцей — скайтаў зь іншых лягераў — з Віндышбэргердорфу, Остэргофену, Майнлеісу ѹ інш. — былі ўрачыста Ѹнесеныя съцягі 1-га съцягу скайтаў і 2-га съцягу скайтак. У ўрачыстай цішы быў прачытаны першы загад 1-га съцягу.

Заступнік галоўнага кіраўніцтва скайтаў, штандары штандару «Баварыя» расказаў аб працы й поступах першага съцягу за гэтыя два гады.

З прывітальнымі словамі выступалі: апякун штандару «Баварыя», апякун першага съцягу, дырэктар гімназіі ймя Я. Купалы, съцяжны 2-га съцягу ў Остэргофене ѹ інш.

Пасля ўрачыстай адбылася мастацкая частка. Сіламі 1-га й 2-га съцягу быў дадзены невялічкі канцэрт, у якім вельмі добра выпаў мантаж «Кастусь Каліноўскі».

3-і съцяг у Мітэнвальдзе працуе

Здавалася-б, што пераезд беларускага лягера Богэнштраўс у Мітэнвальд запыне працу скайтаў на некаторы час. Але якраз наадварот. Скайты пачалі больш актыўна працаўцаць. Вялікая заслуга ѹ гэтым належыць беларускаму лягернаму актыву. Штаб Штандару спадзяеца, што

IPO АПЛАЧВАЕ КОШТЫ ПЕРАСЯЛЕННЯ УСІМ УЦЕКАЧОМ

Як паведаміў сп. П. Б. Эдвардс, шеф IPO амэрыканскія зоны, адгэтуль IPO будзе аплачваць кошты перасялення й за тых уцекачоў, што не дастаюць ні апекі, ні ўтрыманьня ў лягерах. Гэта пастанова мае сілу адваротнага дзеянья на

нашыя скайты ў Мітэнвальдзе вырастуць у моцную адзінку беларускіх скайтаў-альпіцаў.

НАЙБОЛЬШАЕ СЪВЯТА ў МАЙНЛЕІЗЕ.

23. 11. 1947 г. 4-ы Съцяг перажываў найбольшае сваё съвята. Гэта дзень злажэння прысягі. На съвяце былі прадстаўнікі Галоўнага Кіраўніцтва ЗБСЧ, Штабу Штандару, съцяжныя I-га, V-га, VI-га Съцягоў, колькі скайтаў I-га хлапецкага і II-га дзявоцкага Съцягоў, а таксама расейскія скайты. Па падняцці съцкі й ранішнія маліцьвы моладзь радамі падалася ѹ царкву. Там быў асьвячаны съцяг, які ахвяроўвала скайтам беларуское грамадзтва лягера. Урачыстасць даручэння съцягу ѹ здаваньня прысягі адбылася пры скайцкім вогнішчы ѹ залі. Найстарэйшы паважаны жыхар лягера даручыў съцяжному 4-га Съцягу съцяг із словамі: «Зрабіце тое, чаго мы не маглі зрабіць».

Съцяжны 4-га Съцягу падзякаваў грамадзтву за съцяг і за туую памогу, якую давала грамадзтва ѹ працы Съцягу.

На канчатак сіламі скайтаў 4-га Съцягу быў наладжаны канцэрт. Таксама госьці не засталіся ѹ даўгу ѹ далі на чэсць съвята 4-га Съцягу свой канцэрт.

Неўзабаве 4-ы Съцяг будзе здаваць экзамены на наступныя скайцкія ступені.

УВАГА!

Штаб Штандару «Баварыя» ЗБСЧ працуе над гісторыяй Беларускага Скайтынгу. Дзеля гэтае мэты зьбіраюцца адпаведныя матар'ялы. Усіх удзельнікаў беларускага скайцкага руху просьмі падаваць магчыма захаваныя матар'ялы ці собскія ўспаміны з жыцця беларускіх скайцкіх арганізацый на Бацькаўшчыне.

Весткі просім пасылаць на адрыс: Whiterouteenian Scout Association, Michelsdorf b. Cham. (Obpf) 13a.

ІРО АПЛАЧВАЕ КОШТЫ ПЕРАСЯЛЕННЯ УСІМ УЦЕКАЧОМ

папярэдні час, калі на падобных асобаў пашыраліся амежаныні ѹ гэтым дачыненіні, што цяперашній пастановай здымоўца. У амэрыканскай зоне пад гэту новую пастанову падпадае 15.814 перамяшчэнцаў, што жывуць прыватна.

мыне не палохае. Я сам зраблю ўсё, калі іншыя не дала могуць, але давяду, што жыве Беларусь. Я хачу дачакацца часіны, калі ўсе нашыя, што згубілі сябе сярод чужынцаў, як пабачаць маю працу, дык хоць у сэрцы знойдуць сваё ймя, хоць на часіну забудуцца на гэтае жыццё і ў сэрцы прыдбаюць веру ѹ несъяротнасць Беларусі. І я сам хачу выкінуць зь сябе гэту абыякавасць і безнадзеянасць. Ня ведаю, ці разумееш ты мяне, але якраз таму я жадаю ўкласці ѹ гэту працу ѿ ѿю волю ѹ сілу. Калі тады, хоць на часінку, кожнага беларуса агорне вера ѹ съветскую будучыню — я буду мець добрую заплату, моя праца поўнасцяй апраўдаецца.

Здарэньні далейшых дзён былі надзвычайны. Алеся бадай зусім ня спаў і ня еў, ён поўнасцяй забыўся на жыццё й асяродзьдзе. Да стаўшы трох цыменту й вапны, якую прыносілі яму тыя, што працевалі вонкак ля будаўніцтва, ад раніцы ён ужо завіхався, усёруна, ці ліў дождж, ці марозіла, ці дзымулі сіверныя вятыры, што навет стрэхі баракаў зносіла. Навет і з цемрай ён не аплачываў. У сваім ложку ён зрабіў дзіўное складзішча й лябараторию спробаў. У бязылічных пушках ён нарабіў мешаніны розных рэчываў, якія квасілі й паравалі. Найважнейшым было знайсці патрэбнае рэчыва дзеля постаці дзялічыны й сонца, што ўзыходзіла над ёй і Пагоняй. Алеся быў бясконца разды, калі знайшоў нейкую сумесь, якую было лёгка ляпіць і якая мела ясны колер ды памалу сохла, не шчапаючыся. Гэта знайшоў ён пасля даўгіх спробаў і назіраньняў, зъмешваючы ѹ дадаваніем колькасці пясок із глінай, дадаючы вялікі працэкт парашку для дэзінфекцыі, які дастаў за табаку ад санітара. І ён вынахад Алеся паведаміў мне ѹ съвятым натхненіні. Съвятым, кажу я. Можа й ня правільна, але я ня ведаю іншага слова на той выраз, тое захапленыне, тую веру й радасць, што агарнулі Алеся.

Мае пачуцьці былі зусім дзіўныя. Я ня мог цешыцца разам з Алеsem, хоць разумеў і пад-

Алеся ляжаў на ложку апрануўшыся. Побач

Н. Арсеньева.

НА СЛУЦКІЯ ўГОДКІ

Гула штось глуха ноч,
Съляпая, чорная.
Чарнейшыя ці ёсьць у лістападзе?
Да гэткай цермы золкай ня прыгорнешся...
Гарнүся ўсё-ж і той і гэты...
Што-ж парадзіш?

Каторую пару брылі мы нясупынаю,
Нязрушнымі навечна тут прыстаць.
І найжывавейшыя жадалі ўжо хваінамі
Незрушнымі навечна тут прыстаць.

Мы ішлі, ня зьдзеіўшы таго,
Што ў зыркім поламі
Гарачае крыві зрадзілася, цвіло.
Затое ў клёнах, восеній аголеных
За намі паланела роднае сяло.

Мы ішлі, а нашы слуцкія сасоньнікі
Тулілі нас бязрадна ѹ туманы,
Мы ішлі...
ды не на Усход
у вязь старое кронікі
Уплесці новы чын...
ішлі на Захад мы...

Ці помніў хто, што накш
Нядайна сэрцы біліся,
Што накшы правадыр,
Ня боль глухі, нас вёў?
Крывавілі шляхі апошнімі рабінамі
І першаю юнацкаю крывёй?

Гула штось глуха ноч,
Съляпая, чорная.
Чарнейшыя ці ёсьць у лістападзе?
На душаў дно,
На восенскія ворывы
Асеніні, золкі сум залою падаў.

А мы —
ішлі, ішлі, ішлі, хаваючы
Апошніяе — гадоў тых марных жменю.
Ішлі на Захад мы... Хай так...
а дачакаемся
Завернем на Усход,
І мы, і наша зымена.

быў і клунак ягоных рэчаў. Пабачыўшы мяне, ён усыміхнуўся й сказаў:

— Ну, вось, я еду адпачываць у больніцу. Зусім на тваё жаданьне. Ты-ж дапаможаш мне дайсці да амбуляторы?

Я ня мог сказаць ніводнага слова, і Алеся сам цягнуў:

— Я разумею цябе, ты злуеш на мяне. Але калі ты запраўды мой сябра, дык цешся разам зы мной. Ты-ж бачыш, што я зусім ня сумны...

Аднак, я ня мог цешыцца. Мяне гнялі дзіўныя, неазначаныя сум і туга, калі мы абодвы ішлі ѹ амбуляторию. У левай руцэ я нёс Алеся клуначак, а правай трymаў ягоны локаць, які быў зусім бясыльным. Ля амбуляторы ім запякаваліся санітары, і мы разьвіталіся. Гэта была асаблівая ростань, бяз слова. Калі Алеся прасіў пісаць яму ѹ больніцу, я толькі кіўнуў галавой і съціскаў ягоныя зімныя, нячульныя пальцы. Затым хворыя пайшлі да варотаў, за якімі чакала на іх цяжкая аўтамашына. Я стаяў на дарозе, і мне было цяжка нешта бачыць. Высокія вароты з калючага дроту, людзі ѹ шэрпе неба за дратамі зыліліся ѹ маіх вачох у дрыготкую, гарачую імглу...

... Апошнія дні лістапада былі съюдзёнымі. Днямі сонца выглядала чырвоным і не магло прабіцца праз густую, склізкую імглу, якая агартала ўсю ваколіцу. Але 27 лістапада, у дзень першых боек слуцкіх паўстанцаў, а гадзіні 12 бадай усе тысячы людзей лягера зыліліся ля помніку Незалежнае Беларусь. Калі брызэнт зваліўся ѹ помнік адчынілі, калі з грудзей жменькі беларусаў загучэў гімн Беларусі, гэта была часіна, на якую не забудуся да съмерці. Навет чужынцы съпявалі разам. Ты мог стаяць у радох гэтых шэрых людзей таксама без пачуцьця і думак, але нейкае вялікае ўзбуджанье гаражамі рукамі трymала тваю душу ѹ нясло панад імглой і далячынёй. У гэтай часіне ўсе бачылі толькі адзін край на съвеце ѹ думалі толькі адну думку — Ты будзеш!

Аб усім гэтым я напісаў Алеся, але ѹ сяньня ня ведаю, ці прачытаў ён мой ліст, бо да нас Алеся не вярнуўся.

ПА НАШЫХ КУТКОХ

ДЭМАНСТРАЦЫЯ НАРОДНАГА МАСТАЦТВА

На выстаўцы мастакоў твораў перамяшчэнцаў — ДП у лягеры Шляйсгайм асобным аддзелам было задэманстраванае ѹ нашае народнае мастацтва, галоўна ткацкія вырабы. Вялікае месца ѹ ваддзеле занялі экспанаты з нашага Палесься, прыцягваючыя як сваёй колькасцю, так і якасцю. Увесь аддзел выклікаў вялікую ѹвагу наведальнікаў-чужынцаў ня толькі з ДП, але і з гасцем (у тым ліку й амэрыканцаў), а таксама сучешыў зразумелай радасцю сваіх.

І ў ШЛЯЙСГАЙМЕ — ВЭТЭРАНЫ

Тут таксама зарганізаўся аддзел Задзіночаньня Беларускіх Вэтэранаў.

ПОМНИК ПАЛЕГЛЫМ

Аддзел Задзіночаньня Беларускіх Вэтэранаў у Остэргофене пастановіў паставіць помнік палеглым змагаром за Бацькаўшчыну. Зъбіраюцца ахвяры на гэтую справу.

НАС СПАТКАЛІ

«ЯК ВАДА ѹ ПУСТЫНІ»

Ад выходу першага нумару нашае газеты Рэдакцыя не перастае атрымваць із розных куткоў лісты суродзічаў з прывітанынімі, пажаданынімі ѹ выказванынімі пачуцьцяў, выкліканых зьяўленнем друкаванае газеты ѹ роднай мове па так даўгім «безгэзэці». Ня ведаю, як выразіць сваё пачуцьцё радасці ѹ сувязі з выпускам у съвет першага нумару газеты, друкаванай у беларускай мове» — піша сп. Уладыслаў Б. зь Любэку, і гэта-ж у розных толькі формах паўтараеца ўва ўсіх іншых лістох да нас. Сп. Л. із Гановера кажа навет аб «вялікім шчасці». «Я вельмі рады, — піша ён, — што знайшлася ѹ тут на чужынне нашая нацыянальна-стойкая інтэлігенцыя, якая патрапіла дамагчыся перад вайсковымі ўладамі дазваленія на сваю родную нацыянальную газету». «Ваш крок ёсьць не толькі крокам вядзенія выхаваўчай працы сярод беларусаў, якія заняпалі нацыянальна, але ён ёсьць паднясеньнем нашага нацыянальнага прэстыжу сярод іншых нацыяў» — піша другі спадар, Расціслаў З. з таго-ж Гановера. «Няхай яна (нашае газета) будзе зоркаю, якая асьвяціць сама ўсёмянія куточкі на чужынне» — жадаюць нам із Бамбергу вуснамі сп. А. М.

Асабліва ўсіхваліваны ѹ хвалюючы, няхітра напісаны ліст сп. Янкі М. із Заўльгаў, які мы дазволім сабе зацітаваць крыху больш: «Прыпомніліся мне вясількі, якія пакрываюць нашу родную зямлю, быццам вячорна па парою зоркі неба» — перадае сп. М. свае ўражаныні ад факту зьяўлення нашае газеты, і жадае: «Хай-жа гэная газета прабываеца, быццым вада ѹ пустыні, калі жыды рапталаі на Майсея. Няхай нашая газета «Бацькаўшчына» ўвянскросіць тых беларусаў, якія духова мёртвяя для Бацькаўшчыны каб кожны, што адрокся, пачуў маральнае панижэнне, вярнуўшыся быццам блудны сын у выцягнутыя рукі свайго бацькі».

«Мы ніколі не забудзем амэрыканскай улады, якая дала дазвол чытаць газету ѹ сваёй роднай мове», — дадае сп. М.

Усе гэтыя выразы зычлівасці ѹ прызнаныя хвалюючы і нас ня менш, пеўна, чымся іхных аўтараў. Мы можам толькі падзякаваць шчыра ўсім нашым братам, што заяўліся разам із намі, і запэўніць іх, што даложым усіх сваіх сілаў, каб несьці іхным засмаглым па родным сло-

ФОНД «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»

Мы самі сумеліся-б ужо ад першых нумароў зварачацца на толькі па маральнае, але і матар'яльнае падтрыманыне нашае газеты, хоць нашая агульная нацыянальная грамадзкая беднасць, асабліва на чужынне — не таемніца ні кому і з сваіх, і з чужых. Аднак, напярэймы нам ідуць ужо самі чытачы, нашая добразычліўцы ѹ прыхільнікі. Так, бяз усякіх нашых заклікаў ці дапамінкаў, сп. сп. Янка Макарэвіч і Уладыслаў Батура — з усім розных куткоў (із Заўльгаў французская зона і з Любэку ангельская), усёроўна як згаварыўшыся — адначасна прыслалі па 50 марак на нашу газету. «Абавязваюся штомесяц пасылаць невялікую суму» — піша пры гэтым сп. У. Батура.

Рэдакцыя ѹ адміністрацыя нашае газеты бярэць на сябе адлагу залічыць абедзівье гэтыя складкі нашых шчырых суродзічаў, як першыя даніны на фонд газеты «Бацькаўшчына». Адчыніючы тым самым прыманыне ахвяраваныню на гэты фонд, заклікаем усіх суродзічаў добрае волі ѹ змогі прычыніцца сваймі складкамі на такі фонд, што даў-бы нам магчымасць стварыць больш-менш трывалую матар'яльную базу для нашага выдавецтва.

Усім, хто памог ужо нам у сініншнім сіплым запачаткованыні гэтага фонду, і хто прыложыцца да яго ѹ будучыні — наперад — наш шчыры дзякую.

БЕЛАРУСЫ ѹ ПОЛЬШЧЫ

Паводле дадзеных лёнданскага часапісу «Беларус на чужынне», у Польшчу выехала ад 250 да 300 тыс. беларусаў — пераважна каталікоў, галоўна з Віленшчыны, Лідчыны, Віцебшчыны і Піншчыны. Шмат таксама выехала ѹ праваслаўных, утаўшы веравызнанье.

Польскія ўлады па раскладку беларусаў ад Штэтыну па ўсім паўночным Памор'і, але галоўную масу скіравалі на Альштынскую багны і тапелі, дзе дагэтуль не астоялася нікая калёнізацыя. Абставіны новага быту беларусоў у быльых Прусах, каля Альштыну вельмі цяжкія. Яны жывуць цэлы час пад пагрозаў выданыя назад саветам пры выяўленні свае беларускасці. Аднак, усё-такі цэлыя сёлы міжсобку гавораць пабеларуску, аб чым ужо ѹ сваіх рэпартажах здолела зацеміць Варшаўская прэса.

У самым Альштыне праваслаўныя беларусы дамагаліся адчынення царквы, але ўлады змусілі ўсіе ўсіе ѹ набажэнства польскую мову.

Каб зыліквідаваць сучэльнія беларускія асяродкі, апошнім часам у Альштынске ваяводства ўлады перасяляюць украінцаў, мяшаючы іх разам зь беларусамі і мазурамі ды палякамі.

Другі найвялікшы беларускі асяродак калёнізацыі — ваколіцы Штэтыну, дзе шмат перасяленцаў зь Віленшчыны, Слонімшчыны і Віцебшчыны.

ПОЛЬСКІЯ ЧАСАПІСЫ — ПРА НАШЫЯ СПРАВЫ

Апошнім часам некаторыя польскія эмігранція часапісы, якія выходзяць у Лёндане, пачалі зъмішчаць матар'ялы пра нашыя нацыянальныя справы. Так, часапіс «За Вольносьць і Неподлеглосць» у № 6 зъмісьці інфармацыйны артыкул Ф. Бартуля «Беларусы на дарозе да лепшае будучыні». Як назначае Рэдакцыя, артыкул гэты надайшоў «на ейную просьбу Ѹ беларускіх колаў».

Часапіс «Р.Ц.С.» («Хрысьціянска-Грамадзкі Рух») зъмісьці ў № 7-8 вялікі артыкул В. К. — «Рэлігійны дзейнік ѹ жыцці беларусаў». І гэты артыкул таксама, паводле Рэдакцыі, «атрыманы зь беларускіх колаў». Апрача таго, гэты-ж часапіс у тым-же нумары Ѹ іншых артыкулах (як «Тры роўніцы супольнага дзеяньня» і інш.) закране некаторыя выказаныя нашых дзеячоў.

ШУКАЮЦЬ...

Кошт аўвесткі — па адной марцы за кожнае асобнае слова. Аплаты наперад.

Родных і знаёмых Сіняўскага воласці Клецкага павету — Жучка Янка. Весткі на адміністрацыю «Бацькаўшчыны»

Мужа й бацько Махлай Антона — жонка Жукўская Ганна й дачка Яніна. Весткі на адрыс:

DP Camp Meierwick b/Fleensburg über Schleswig-Holstein

• Бацьку Каламара Юліяна, дваораднага брата Каламара Івана й сёстру Палагею й Алена — ўсе з Палесься — Каламар Іван. Весткі на адміністрацыю «Бацькаўшчыны»

Сына Ладуцьку Людзівіка, нар. 1928 г. — бацьку Ладуцьку Іван. Весткі на адміністрацыю «Бацькаўшчыны»

Свяякоў Зінкевіча Міхала, нар. 1920, Зінкевіча Паўла, нар. 1922 і Зінкевіча Константына — усе з в. Атраднай, Шаркаўскага р., Віцебскай акр. — Зінкевіч Грыгор. Весткі на адрыс:

Zinkiewicz Grzegorz, High Ash Camp Thetford, Norfolk, England.

Ад Беларускага Цэнтральнага Камітэту.

Беларускі Цэнтральны Дапамаговы Камітэт падае да ведама тых грамадзянаў, якія маюць апрацаваныя ѹ падрыхтаваныя да друку школьнія падручнікі для беларускіх пачатковых і сярэдніх школаў, каб неадкладна падалі назовы іх і тыраж Б. Ц. Д. К. на адрыс Беларускага Камітэту на Амэрыканскую Зону.

Whiteruthenian Newspaper „The Fatherland“
Authorized by Headquarters European Command Civil Affairs Division A P O 757, A. G. 383, 7 GEC-AGO, from October 1947.
Administration - (13 b) Osterhofen, Ndbv., Whiteruthenian D. P. Camp.
Printed by : Fr. Ant. Niedermayr, Regensburg; Marschallstr. 1